

Lietuvius

Šio numerio kaina 75 Pf.

THE LITHUANIAN, Weekly Newspaper
Authorized by EUROM/HQ Civil Affairs Division
Authorization No. UNDP 203 * Publisher: V
Meškauskas, (13b) Memmingen, Postfach 2
Circulation: 9000 * Printer: Memminger Zeitung
Memmingen, Schranneplatz 6.
Leidžia ir redaguoja V. Meškauskas, Redak-
cijos ir administracijos adresas: (13b) Memmin-
gen, Postfach 2, tel. 2677.
Straipsniai pasirašyti pavarde, slaptyvardė ar ini-
cialais nebūtinai reiškia redakcijos nuomonę.

Nr. 23 (68)

1950. VI. 6.

Trumpai

* Vak. Vokietijos finansų ministeris dr. Schäfferis pareiškė, kad finansinė būklė esanti „katastrofinė“. Iš šiais metais numaty-
tų išleisti 12,3 milijardų markių, 9,7 milijar-
dai skiriami okupacinėms išlaidoms ir sociali-
niams išpareigojimams padengti. Šiuo metu
15 milijonų žmonių gauna pašalpą iš socia-
linių įstaigų. Kiekvienai dirbančiai asmeniui
išlaikyti vieną nedirbantį, neskaitant savo
šeimos.

* Laikė sovietinės zonos jaunimo sąskry-
džio į vakarinius Berlyno sektorius pabėgo
apie 300 jaunuolių, kurie įkurti specia-
lioje jiems įrengtoje stovykloje Spandau. Va-
karų Berlyno magistrato nuomone, daugumas
bėglių tėra tik paprasti avantiūristai. Bėg-
liai įrodinėja, kad dabar grįžti į namus jie
tikrai jau nebegali.

* JAV laivynas nutarė vėl testuoti 1949 m.
sustabdyto milžiniško 65 000 to lėktuvnešio
statybą. Kaip žinia, dėl to lėktuvnešio nau-
dos savo laiku buvo kilęs didelis ginčas tarp
laivyno ir aviacijos. Dabar esą nusistatyta ji
pastatyti pigesniu būdu. Anksčiau buvo skai-
čiuojama, kad jis kainuos 126 milijonus
dolerių.

* Čiangaikšeko laivynas apšaudė vieną
britų laivą, kuris bandė pralaužti blokadą.
6 asmenys buvo užmušti.

Žydams išimtis

New Yorkas (L). IRO generalinis direkto-
rius J. Donaldas Kingsley pareiškė šeštadi-
nį New Yorke, jog bijas, kad perduodant DP
stovyklas Vokietijoje ir Austrijoje tų kraštų
vyriausybėms administracijai, gali iškilti nenu-
matytų sunkumų. Kai kurios tautinės grupės
ypač žydai, prieš tą perdavimą protestuoja.
Vokiečių vyriausybės žiniai nebus perduotos
žydų stovyklos. (Žiūr. str. Sargybų pasikeiti-
mas.)

Bėglių studijų centras

New Yorkas (L). Čia įsteigtas Vidurio Euro-
pos studijų centras, kuriame iš Rytų ir Vi-
durio Europos pabėgę studentai galėtų ben-
drai dirbti, rūpintis savo kultūros išlaikymu
ir rinkti medžiagą apie savo tėvynes.

Daug dėmesio taktinei aviacijai

Washingtonas (L). Iš sekantiems finansi-
niems metams numatytų 1,2 milijardų dolerių
Europos ir kitų kraštų ginklavimui susti-
rinti, didžiausia dalis bus sunaudota Vaka-
rų Europos kraštų kariuomenių taktinei avia-
cijai sustiprinti. Šiais metais daugiausiai pi-
nigų bus išleista sausumos kariuomenės ap-
ginklavimui.

Sovietų saugumo sistema

Prieš Sekmines po šešių savaitių poilsio
Rusijoje į Berlyną grįžo zonos caras — Wil-
helmas Pieckas. Po kelių dienų jis išsėdėjo 8
valandas garbės tribūnoje, stebėdamas pro ją
žygiuojančią FDJ.

Antrasis keleivis, atskridęs iš Maskvos tuo
pačiu lėktuvu, nesėdėjo garbės tribūnoje. Tai
buvo generolas Kubalovas, geriausias sovietų
slaptosios tarnybos Vokietijos specialistas. Jis
negaisio garbės tribūnoje, bet sėdėjo prie sa-
vo rašomojo stalo savo tarnybos vyrų. Bu-
veinėje Berlyno priemiestyje Karlshorste.

Generolas Kubalovas kitu vardu Vokietijoje
jau veikė 1923 m. Dabar jis yra sovietų sau-
gumo ministerijos MGB — ministerstvo go-
sudarstvenoj besopaknosti — įgaliotinis ir iš
Berlyno vadovauja sovietų špiunų visose
Vidurio Europoje.

Visas Vakarų pasaulis buvo daugiau susi-
domėjęs Berlyno komunistinio jaunimo pa-
radu, negu Kubalovas galėjo svajoti. Juk
kaip tik jis buvo sumanęs visą tą Sekminių
blefą.

Kai iki smulkmenų gerai paruoštas planas
pradėjo veikti ir FDJ buvo paruošta taria-
mam žygiui į Berlyną, generolui Kubalovui
buvo pasisekę sualiuotuoti visą antikomu-
nistinių agentų tinklą. Kadangi dauguma
„baisių“ naujienų apie Sekminių žygi išėjo iš
pačio Kubalovo štabo, buvo lengva sukoni-
troliuoti kaip dirba sąjungininkų špiūnai.
Ir kiekviena priemonė Berlyną gelbėti nuo
jaunuolių invazijos buvo sovietų tiksliai ste-
bima. Tokiu būdu Karlshorste galėjo, lyg
manevruose, sužinoti, ką Vakarai darytų in-
vaziją iš tikrųjų pradėjus.

Kubalovo įstaigos propaganda išties mē-
nesius teigė, kad jau einama prie rimto jėgų
bandymo. Sąjungininkai išsukimą priėmė.
Jie elgėsi taip, kaip elgtųsi rimto pavojaus

Schumano planas be Anglijos

Paryžius (L). Šešios Vakarų Europos valstybės: Prancūzija, Vak. Vokie-
tija, Italija, Belgija, Olandija ir Luksemburgas nutarė savo sunkiąją pramonę
pavesti vienos bendros įstaigos kontrolei. Šiuo reikalu jos sutarė net... pasitarimus,
kuriose bus aptarta tos įstaigos kompetencija ir kitos su vadi-
namu Schumano planu susijusios detalės. Pasitarimų data dar tvirtai nenusta-
tyta, tačiau manoma, kad jie prasidės, greičiausiai Paryžiuje, jau šio mėn. 20
dieną. Apie tai vienu laiku buvo pranešta visų šešių valstybių sostinėse.

Vienodai skambančiuose komunikatuose sakoma: „...vyriausybės, pasiry-
šios vieningai siekti taikos, europinio solidarumo ir ūkinės bei socialinės pažan-
gos, sutarė dėl konkretaus tikslo: sujungti anglių bei plieno gamybą ir įsteigti
kontrolinę įstaigą...“

D. Britanija apie pasitarimus bus visą laiką informuojama, tačiau pačiuose
pasitarimuose ji dalyvaui atsisakė, nes Schumanas reikalavo, kad ji dar prieš
pasitarimus duotų principinį sutikimą. D. Britanijos užsienio reikalų ministerijos
nuomone, toks principinis sutikimas reikštų „blanco“ čekio išdavimą, kuriame
galima bus įrašyti bent kuria suma.

Amerikiečių laikraščiai teigia, kad britų at-
sisakymas dalyvauti Schumano plane išplau-
kia iš britų neapsisprendimo, kuo geriau bū-
ti, ar Europos valstybės su visomis su tuo su-
sijomis konsekvencijomis, ar commonwealtho
centru. Dalyvavimas Schumano plane reikš-
tų britų atsisakymą nuo dalies suverenumo.
Antra vertus, D. Britanija šiuo metu turi
kleščiančią anglies ir plieno pramonę, kuri
yra pajėgesnė už bet kurios Europos valsty-
bės tolygią pramonę, todėl ji nenori jos pa-
vesti kokiai nors kontrolei.

Paryžiuje apgalstajamas britų atsisaky-
mas dalyvauti Schumano plane. Pesimistai ja-
me net įžiūrį britų pasitraukimą iš Europos
gyvenimo, kuriame vadovaujanti rolė atiteks
prancūzams su vokiečiais. Tiesa, politinė sa-
junga tarp Anglijos, Prancūzijos ir Beneluxo

lieka ir toliau galioje, tačiau šiandieną poli-
tika yra taip artimai susijusi su ūkiu. Euro-
pos anglų ir plieno pramonės sąjunga Angli-
jos įtaką sumažins.

Paryžiaus diplomatinuose sluoksniuose
manoma, kad Schumanas todėl buvo toks ne-
nuolaidus britams ir reikalavo principinio at-
sisakymo nuo savo suverenumo dalies būsi-
majai anglų ir plieno gamybos įstaigai, nes
jis bijojo, kad kitu atveju britai ateinančioje
konferencijoje kontrolės įstaigos reikšmę
stengsis sumažinti.

Tokiu būdu pirmą kartą pereitą šeštadienį
galutinai subrendo kontinentalinio bloko idė-
ja. Kai kas joje nori įžūrėti „kontinentalinio
neutralumo“ pradžia, kas šiuo laiku tėra tik
svajonė. Tačiau dramatinė būsimos konferen-
cijos parengimo istorija rodo, kad kai kurie

Sargybų pasikeitimas

DP stovyklos perduodamos vokiečių administracijai

Lake Success (USIS). Kaip jau buvome
pranešę, IRO jis žinioje esančių DP stovy-
klių daugumą perduoda vokiečių adminis-
tracijai. Ta proga JT sekretoriato (IRO yra
JT padalinys) paskelbtame komunikate
pranešama, kad DP stovyklos, kad ir vo-
kiečių administruojamos, kaip sąjungininkų
prižiūroje. IRO administruojamos bus tik
tos stovyklos, kurios bus tiesiogiai susijusios
su emigracija. Stovyklų perdavimu
vokiečių administracijai siekiama IRO
biudžetą galimai daugiau panaudoti DP
emigracijai ir įkurdimui.

Sąjungininkų Aukštoji Komisija oficia-
liai pranešė vokiečių vyriausybei, kad toji
nuo birželio 30 d. turi perimti stovyklų
administraciją, kas tačiau nereiškia, jog
jų gyventojai liks Vokietijoje. IRO ir to-
liau stengsis kiek galima daugiau Vokietij-
oje gyvenančių DP įkurdinti užjūriuose.

...o ką sako vokiečiai

Münchenas (NZ). Bavarijos valstybės
sekretorius pabėgėlių reikalams dr. Wolf-
gang Jänicke, kalbėdamas apie stovyklų

administracijos perdavimą vokiečių įstaig-
om, pareiškė, jog perdavimo problema
turi didelę užsienio politikos reikšmę.
Mat, nuo DP traktavimo laukinta iki sie-
kiančių atavelskųjų tarptautine plote
sprendžiant vokiečių pabėgėlių klausimą.

„Daug kas priklausys nuo to, ar pabėgėlių
reikalus tvarkančios įstaigos pajėgs psicho-
logiškai teisingai dirbti ir nesudarys įspū-
džio, kad mes vadovaujamės neapykantomis
arba nacionalistinėmis tendencijomis“ —
pareiškė Jänicke.

Judinama ir vokiečių pabėgėlių problema.
JAV spaudoje vis daugiau vietos randa
pabėgėlių problema. Taip „Philadelphia
Inquirer“ nurodo, kad šiandien Vakarų Vo-
kietijoje gyvena apie 8,5 milijonus žmonių,
išskirti iš sovietų žinioje esančių sričių.
Tuos milijonus IRO negloboja. Komunistai
jų tarpe nori sukurti neramumus. Todėl
pasak laikraščio, demokratijos turi
griežti greitai kontra priemonių. Ta proga
laikraštis užsimena ir DP įstatymą. Jis
rašo:

JAV gali suteikti smūgį raudoniesiems
kurstytojams benamių žmonių tarpe. Tai
gali būti padaryta tuojau priėmus lais-
vesnį ir žmoniškesnį DP imigracijos į
JAV įstatymą.

Sovietų pastangos nepasitenkinimą
skleisti pabėgėlių tarpe, kad jų gyvenimo
sąlygos galimai daugiau pablogintų, yra
prieštaravimo tarp sovietų žodžių ir
veiksų pavyzdys. Jis turėtų būti demo-
kralijom įspėjimu galų gale griežti pa-
bėgėlių problemos išsprendimo — tos
problemos, kuri buvo per daug apleista.

„New York Times“ šiuo klausimu rašo:

Tarptautinė pabėgėlių organizacija yra
beveik bejėgė kaip nors padėti tiems
žmonėms, ir privačios labdarybės organi-
zacijos, kurios atliko pasigėrėtiną darbą;
artina prie to momento, kada jų lėšos
bus visiškai išsemtos. Visa situacija yra
tokia, kad ją galėtų išspręsti tik bendros
Vakarų valstybių vyriausybės pastangos.
Vakarai negali paskatinti ištisų tautų
persikėlimui, ir nėra pavojaus, kad toks
tautų persikėlimas įvyktų. Tačiau kiek-
vienu atveju reikia paremti tuos žmones,
kurie laisvės varden pasiryžę prisilinti
vargą ar pavojus. Tai yra toks atsitiki-
mas, kada draugiškas gestas paskiriems
žmonėms gali daugiau pasitarnauti mūsų
gynimui, negu ištisa tankų divizija.

Kasinėjimai Zuffenhausene

Stuttgartas (L). Amerikiečių krašto ko-
misija Vürttembergui-Badenui pranešė,
kad Zuffenhauseno prie Stuttgarto stovy-
kloje netrukus prasidės kasinėjimai, ieš-
kant sovietų nužudytų DP lavonų. Kaip
jau buvome pranešę, kalbama, kad Zuffen-
hausene sovietai nužudė apie 150 nenori-
nčių repatrijuoti ukrainiečių, rusų ir
lenkų.

Kasinėjimuose dalyvaus ir vokiečių spe-
cialistai bei gydytojai. Pakviesti ir spau-
dos atstovai. (Žiūr. LIETUVIO 21 Nr. str.
„Tiesioginė repatrijacija į dangų“ 1 psl.)

DP bilius bus išleistas laiku

Washingtonas (USIS). JAV atstovų
rūmų ir senato mišriai komisijai, kuriai
buvo pavesta suderinti atstovų rūmų pri-
imtus skirtingus naujo DP biliaus projek-
tus, savo darbą baigė. Antradienį (6. VI.)
naują bilį svarstė atstovų rūmai. Naujasis
DP bilius išgalios, kai abiejų rūmų pri-
ims ir prezidentas Trumanas pasirašys. Ti-
kimasi, kad tai bus padaryta dar šio mėne-
sio bėgyje.

Komisijos suderintas projektas numato
iki 1951 m. birželio m. 30 d. į JAV išleisti
341 000 DP. Turint galvoje, kad į JAV jau
įvažiavo apie 160 000, pagal tą bilį, kurio
detalės dar nėra paskelbtos, galės įvažiuoti
dar 180 000 DP jų tarpe 54 744 „volksdeut-
sche“, kuriems įvažiavimo terminas pra-
tesiamas iki 1952 m. birželio 30 d.

Belaisviai už tremtinius?

Baselis (L). Žinomas šveicarų laikraš-
tis „Basler Nachrichten“ rašo, kad sovietai
paskelbdami, jog visi vokiečių belaisviai jau
yra gražinti, planavo šantažuoti Bonnos vy-
riausybę. Laikraštis samprotuoja, kad tas
sunkiai suprantamas pranešimas, kuris Vo-
kietijoje sukurstė neapykantą prieš sovietus
tik tada turi prasmę, jei atsiminsime, kad
Kremlius visados vienu smūgiu nori užmušti
dvi muses. Reikia tik atsiminti, kad Vokietij-
oje gyvena dar šimtai tūkstančių pabėgėlių
iš Rytų, kuriuos sovietai prieš jų norą nori
repatrijuoti. Birželio pabaigoje DP stovyklas
administruos vokiečiai. Todėl laikraštis tei-
gia: „Nebūtų stebėtina, jei sovietų vyriausy-
bė staiga surastų savo koncentracijos stovy-
klose dar kelis šimtus tūkstančių karo „nu-
sikaltėlių“, kurie turi atlikti bausmę, tačiau
galėtų dar prieš ją atsėdėję grįžti namo,
jei už tai vokiečiai išduotų prieškomunisti-
niai nusiteikusių emigrantus. Tuo atveju Bon-
nos vyriausybė atsidurtų prieš tragišką dile-
mą.“

* Kinijos komunistai Sanchajuje konfis-
kavo Marhallio plano administracijai priklausančią vilną 4 milijonų dolerių vertės.

Belgijoje laimėjo krikščionys socialai

TACIAU TURS TIK DVIEJŲ BALSŲ DAUGUMA

Bruselis (L). Sekmadienį įvykusiuose rin-
kimuose krikščionys socialai surinko 46,9%
visų 5 038 000 balsų ir tokiu būdu seime, o
greičiausiai ir senato turės absoliučią dau-
gumą. 212 seimo vietų, dar neoficialiais da-
viniais, bus taip pasidalinta:

	laimėjo
krikščionys socialai	108 + 3
socialistai	77 + 11
liberalai	20 — 9
komunistai	7 — 5

Kaip matome liberalų ir komunistų są-
skaiton daugiausiai pasipelnė socialistai, grie-
žtai pasisakę prieš karaliaus Leopoldo grįži-
mą. Komunistai neteko beveik pusės per
pereitus rinkimus gautų balsų. Viso jie su-
rinko 4,6% visų balsų. Liberalai į rinkimus
išėjo suskilę: dalis jų buvo pasisakę prieš
Leopoldo grįžimą, dalis už.

Rinkimų į senatą rezultatai paaiškės tik po
mėnesio, nes dalį senatorių paskirs dabar
naujai išrinktos provincijų tarybos, tačiau
neabejojama, kad senate daugumą turės krik-
ščionys socialai.

Tenka pastebėti, kad rinkimai praėjo apa-
tiškoje nuotaikoje. Juk belgai vienu metu
laikotarpyje jau trečiu kartą eina prie bal-
savimo urnų. Belgijoje balsuoti yra prievolė,
už kurios neišpildymą grėsia pinigine baus-
mė ir, pasikartojus, net pilietinių teisių ne-
tekimas.

Rinkimų rezultatai leis krikščionims so-
cialams sudaryti vien tik savo vyriausybę.
Jie galės taip pat prarasti ir įstatymą dėl
karaliaus grąžinimo. Tačiau, antra vertus, jų
gauta dauguma yra tokį nežymi, kad valdyti
kraštą jiems bus gana sunku, ypač po kara-

liaus Leopoldo eventualaus grįžimo, nes be-
veik pusė gyventojų yra jam priešingi.

BBC komentatorius Christophorus Dilkas
mano, kad naują vyriausybę sudarys ne vie-
ni krikščionys socialai, bet krik. soc. ir li-
beralų koalicija. Liberalai yra atsakingi už
vyriausybės krizę, kuri privedė prie dabar-
tinių rinkimų, nes jie reikalavo, kad karalius
Leopoldas aiškiai pasisakytų dėl savo atėitis
planų. Šiose rinkimuose jie smarkiai pralai-
mėjo ir todėl greičiausiai bus nuolaidesni.

...o Japonijoje laimi liberalai

Tokio (L). Sekmadienį rinkimai įvyko ir Ja-
ponijoje. Dar negalutinai duomenimis iš rin-
kimu laimėtojų išeis dabartinio ministerio pir-
mininko Jošidos liberalų partija, ją seka so-
cialdemokratai. Komunistai ir čia smarkiai
pralaimėjo.

* Japonijos vyriausybė nutarė uždrausti
Japonijos komunistų partiją.

* Amerikiečių teismui Japonijoje nutei-
sė darbininkus, kurie amerikiečių kariu-
menės dieną veiksmu įžėdė 5 amerikiečių
kareivius, Japonijos komunistų partija pereitą
šeštadienį paskelbė generalinį streiką, ku-
riame turėjo dalyvauti 6,2 milijonai darbi-
ninkų. Streike dalyvavo tik 50.000. Inciden-
tų neįvyko.

Laivų tvarkaraštis

Birželio mėn. iš Bremerhaveno išplaukia
šie laivai:

diena	vardas	kelev.
5	Hersey į New Yorką	1370
5	Howze į New Yorką	1357
8	Blatshford į Venezuelą ir New Orleansą	1222
9	Ballou į Bostoną	1272
14	Heinzelmann į Halifaxą	1300
21	Black į New Yorką	1319
22	Greely į New Yorką	1309
27	Howze į Bostoną	1357
27	McRae į Kanadą	1168
27	Haan į New Yorką	1300

K. V. S.

Sovietų saugumo sistema

(atkelta iš 1. psl.)

pia i sovietų neigiamas ar jiems pavojingas asmenis, arba net tik galinčius būti pavojingus. Visi pabėgėliai iš sovietinio rojaus yra toje įstaigoje užregistruoti. Sunaiktintų asmenų sąrašas.

Paprastai spaudoje MGB vardas maišomas su NKVD ir MVD vardu. Kad išaiškintum skirtumą tarp jų įstaigų, reikia grįžti kiek į praeitį. Kaip žinia, Leninas įsteigė CEKA, kuri po penkių metų virto GPU (Gosudarstvennoje političeskoje upravlenije). 1934 m. ta įstaiga gavo nekalta vardą NKVD (Narodny komisariat vnutrennyh del). Toje įstaigoje buvo atskiras departamentas saugumo reikalams, jam priklausė slaptoji policija, špiūnazas ir kontrašpiūnazas. Ir štai 1941 m. NKVD pavadinimas MVD (ministerstvo vnutriynyh del), tas departamentas buvo formaliai iš jos išskirtas ir pats pakeltas į ministeriją — MGB.

Ji turi 8 sekcijas:

1. Ypatinga vyr. valdyba (GOU — glavnoje osoboje upravlenije) — ji kontroliuoja visas sovietų informaciją ir žinių rinkimo tarnybas, MVD ginkluotą pajėgą ir kariuomenės žinių tarnybas. Ji kartais veiki ir savarankiškai karinės žvalgybos ir kontražvalgybos srityse.
2. Slaptoji vyr. politinė valdyba (GSPU — glavnoje sekretnoje političeskoje upravlenije) stebi partijos vykdomuosius organus ir visą civilinį sektorį.
3. Vyr. ūkinė valdyba (GEKU — glavnoje ekonomičeskoje upravlenije) prižiūri visą

ūkinį sovietų aparatą, ypač ginklavimo pramonę. Ji užsiima ūkiniu špiūnažu ir kontrašpiūnažu. Ji dirba kontakte su sekancija sekcija.

4. Užsienio vyr. valdyba (GINU glav. inostranoje uprav.) prižiūri diplomatinę tarnybą; kominformą ir stebi užsienio priešbolshevikinių organizacijų veiklą.

5. Vyr. kontra-žvalgybos valdyba (GKRU — glav. kontr-rasvedozesnoje uprav.) rūpinasi kontra-žvalgybos reikalais. Jai priklauso SMES.

6. Vyr. transporto valdyba (GTU glav. transportnoje uprav.) prižiūri visą sovietų transporto sistemą.

7. Informacijų vyr. v-bai priklauso pašto, spaudos ir literatūros cenzūra, stebi užsienio spaudą.

8. Operatyvinė valdyba rūpinasi ministerijos organizacija techniniu ir ūkiniu žvilgsniu.

MVD (vidaus reikalų ministerija) turi 10 skyrių, kurie vadovauja vidaus milicijai, administracijai ir pasienio milicijai, archyvams ir gaisrininkams. Ji praveda ir didžiulius statybos darbus, kuriems reikalinga daug pigių darbo rankų, kasa kanalus ir pan. Jos žinioje yra koncentracinės ir darbo stovyklos. Ji turi ir savo kariuomenę, kalbama apie 20 gerai ginkluotų divizijų. Ministerijai vadovauja generolas pulkininkas Kruglovas. Ji yra lyg vykdomasis organas MGB nutarimams. MGB yra tiesioginė Tarybų Sąjungos maršalo, vicepremjero ir politbiuro nario L. Berijos žinioje.

Atominis špiūnazas ir politika

Harry Goldo suėmimas, apie kurį jau buvome pranešę, pradėjo naują špiūnažo bylą, kuri, turint galvoje įtemptą tarptautinę padėtį ir vidaus priešrinkiminę būklę, gali padaryti nemažos įtakos JAV politiniam gyvenimui.

Tokių būdu sovietų atominis špiūnazas, pirmą kartą konstatuotas Kanadoje, pagarsėjęs dr. Fuchso byla Anglijoje, dabar privedė prie pirmo JAV piliečio suėmimo. (H. Goldas-Goldnickis yra rusų emigrantų sūnus, gimęs Šveicarijoje, išaugęs JAV.)

Ta proga reikia atkreipti dėmesį, kad tarp tylaus FBI (JAV federalinės kriminalinės policijos) sekimo ir triukšmingos senatoriaus McCarthy šnipų medžioklės yra didelis skirtumas. McCarthy visų pirma nori sukompromituoti savo politinius priešus. Todėl jis daugiausia rūpinasi Ache-sono ir jo ministerijos valdininkų „nuodėmėmis“, kaip tyliu H. Gold. Bet, žinoma, šio suėmimo duos naujo vandens McCarthy malūnui, kuris, atrodo, siekia, kad iki rudens rinkimų nebūtų nustota kalbėti apie šnipus. Tas suėmimas McCarthy yra labai naudingas, nes iki šiol jam savo teigimų nepasisekė įrodyti. Opozija ir toliau galės primesti vyriausybei artimiems asmenims, kad jie sudarę gerą dirvą įvairiausiems šnipams.

Ta proga įdomu, kaip FBI susekė H. Goldą. Nuteistas dr. Fuchsas, norėdamas pakenkti savo sąlygas ir ko gero sutrumpinti laiką, pasidarė labai kalbus. Jis tarp kitko papasakojo, kad išgautas atominės paslaptis perdavęs vienam chemikui, kurio tikros pavardės jis nežinojo, taip pat ir išvaizdos atpasakojimas nebuvo labai tikslus, nes Fuchsas su jo turėjo reikalų prieš penkis metus. Buvo žinoma, kad Fuchsas, viešėdamas JAV, be New Yorko ir Bostono daugiausiai laiko išbuvo atominės energijos bandymo įstaigoje Los Alamos New Mexico valstybėje. Buvo kruopščiai iširtos visos apylinkės viešbutių, kelių agentūrų, aerodromų ir garažų knygos. Įtarta buvo viso 1200 asmenų. Tyrinėjant toliau tas skaičius vis mažėjo, iki pagaliau liko tik 3 asmenys, o greitai buvo nustatytas ir tikrasis ieškomasis: Harry Gold, mažas, apykūnis Philadelphia ligoninės laboratorijos tarnautojas. Goldas negalėjęs gynysei niekad nepuovs New Mexico. Tik kai policija jam įrodė, kad jis ten buvo, jis sumišo ir pareiškė: „taip, aš esu jūsų ieškomasis“.

Tačiau ir H. Gold buvo tik tarpininkas, dr. Fuchso paslaptis išdavęs kažkokiam misterui John Doe. Manoma, kad tas John buvo sovietų ambasados tarnautojas, kuris šiuo laiku jau nebegyvena Amerikoje.

Ketveri kovos metai (12)

„Grubusis raitelis“ atsisveikina

Buvo vertas.

Kai aš 1949 m. rugsėjo mėnesį palikau Berlyną, padėtis vėl buvo normali.

Sovietai elgėsi taip, kaip visada sovietai elgiai. Sovietinis radijas vos nesusprogdino visų savo lempų, su džiaugsmu pranešdamas apie mano atsislaptinimą ir išvykimą. Dėl nežinomų priežasčių aš staiga buvau pradėtas vadinti „Howley, grubusis Teksaso raitelis“.

Manau, kad generolas Kotikovas gerai atsimena mano atsisveikinimą. Komendantūra kaip tik buvo baigusi savo posėdį, ir aš, kaip pasitraukęs pirmininkas, turėjau būti šeiminku neišvengiamų valšių, kurios buvo paruoštos greitame kambaryje.

Dry Martini Kotikovui.

Nors Kotikovas didelę didžiojo mūsų posėdžio dalį buvo sunaudojęs nusiskundimui įvairiais dalykais, jų tarpe ir mano „grubumu“, tačiau dabar jis buvo nepaprastai lūpnas. Mums stovint krūvoje ir besikalbant kelnis atnešė padėklą su gėrimais. Kotikovas nusiskundė savo skrandžio kataru ir pagaliau pareiškė, kad jis noris „silpno“ gėrimo. — Sampano? — paklausė kažkas.

Kotikovas patempė savo žandus ir papurtė galvą.

— Verčia riaugeti, — pridūrė.

— Tad imkite Martini, — klatingai šysodamasis pasakiau.

— O kas tas Martini? — paklausė Kotikovas.

Aš parodžiau stiklą stipraus gėrimo ant padėklo. Nieko neįsivaizduodamas, Kotikovas paėmė. Aš paėmiau šampaną. Kotikovas pakėlė savo stiklą.

— Už laimingą kelionę į Jungtines Valstybes!

Aš mačiau, kaip jis negalėjo paslėpti savo džiaugsmo, kad aš išvykstu. Mes išgerėme. Mano nuteistui, Kotikovas susivertė visą stiklo turinį.

Tuo pat pakėliau kitą tostą. Ir vėl Martini taurė buvo užversta ant ruso skrandžio kataro. Buvo dar du tostai — dar du Martini Kotikovui.

Smalsiai stebėjau jį. Jo angeliška nekaltumo kauke pridengtas veidas susiraukė, jis negalėjo nuslėpti skrandžio skausmų. Pasilaukiau jam dar vieną Martini.

— Niet! — sušuko jis.

Džiaugdamasis palydėjau kenčiantį Kotikovą prie stalo. Ranka perbraukiau per savo plaukus, kuriuos jis privertė pražilti! Na, dabar buvau atsilyginęs.

Kai išlipau iš laivo New Yorke, išgirdau tuos pačius klausimus, kurie girdimi ir šiandien: Berlyno orinis tiltas mums kainavo beveik pusę milijardo dolerių; ar jis buvo to vertas? Ar Berlynas buvo bandymas, kurį kaip brangiai kaštavusią nesėkmę reikia nušalinti iš nuostolių? O gal tai buvo pinigais neįkainuojama patirtis?

„dviejų pasaulių“ aštraus politinio, ekonominio ir moralinio susikirtimo akivaizdoje. Toji grupė susidaro iš dvasios kovotojų, norinčių sukelti pasaulyje naują perversmą, siekiančių žmoniją „išganyti“, bet negalinčių ir nenorinčių sutapti su jokia dabartine politine partija. Dar siauriau, — tai grupė intelektualų, kurie iš prigimties ir palinkimo buvo kairūs, radikalai, humanistai ir „naujo dievo“ ieškotojai, kai kada socialistai, kai kada komunistai ir bolševizmo simpatikai, o protarpiais ir buvę komunistinių partijų nariai. Jie anksčiau ar vėliau nusivylė daug kuo, bet ypač šiais trim dalykais: kapitalizmu ir buržuazine santvarka, visokios formos totalitarizmu ir diktatūromis, o ypač komunizmu bei jo rusiškai bolševikine ideologija ir praktika.

Prieš koki dvidešimt metų tokių žmonių buvo tik saujelė, kurie nieko nereiškė ir kuriuos kiekvienas iš kairės ir dešinės mėgo ir galėjo apspjaudyti. Iš kairės jie kito ir nebuvo vadinami, kaip tik renegatai ir išdavikai, o iš dešinės — persimetėliai, „besiblaškantieji“ inteligentai, „karjeristai“, visiškai nepatikimas gaivalas, kartais tinkaš nebent antikomunistinė propagandą panaudoję, bet jokiai kitai rimtam susnūdusios ir nutukusios buržuazijos „gyvybiniai“ reikalai. O šiandien tokių žmonių jau gal milijonas, nuolat papildomas dalyviais iš šimto su viršum milijonų centro ir rytų Europos tautų, mielaširdingai išduotų bolševizmo vergijai.

Vienas iš labai charakteringų tos grupės atstovų galėtų būti laikomas Arthur Koestleris, autorius visos eilės antikomunistinių knygų, jų tarpe paties žinomiausios „Darkness at Noon“, kuri lietuviams daugiausia pažįstama pagal jai suteiktą prancūzų vertimo antraštę „Nulis ir begalybė“. Retai kur esu skaitęs tiek blaivaus nusivylimo minčių, kiek kelių pastarųjų metų Koestlerio straipsniuose, kuriuose jis aiškina, kaip yra dar sunki pozicija žmogaus, kovojančio prieš bolševizmą, bet kartu norinčio išlikti socialistu ir humanistu, tačiau akla nesusiuršiančiu su jokia politine grupe.

Kitas labiau literatūriškai žvilgantis pavysdys būtų prancūzas André Malraux, taip pat buvęs komunistas, bet per didelės ir per laisvai galvojantis humanistas, kad nebūtų dar praėjusio karo pradžioje atsis-

veikęs su klapčiukavimu stalinizmui. Tačiau šių nusivylusių individualistų kompanijoje Malraux sudaro kiek skirtingą atvejį, nes jis nepasitenkino ašarų liejimu dėl komunizmo pavojų ir jo blogybių, — jis jų nei vienos viešai neliejo, — bet užsilaikė nuo aiškiai politiška ir šiandien yra vienas iš artimiausių ir įtakingiausių generolo de Gaulle sąjūdžio vadovų. Sąjūdžio, kurio laimėjimas, mano įsitikinimu, yra vienintelė priemonė sukurti galimumą dar kartą Prancūzijai suvaldinti kiek ryškesnį vaidmenį Europos žemyne.

O George Orwellis buvo gal tobuliausias ir skaidriausias tos tarptautinių individualistų kompanijos vienšiasis ginklanesys. Jis niekada nebuvo tikras komunistas, nei ortodoksas marksistas, bet tik „kairysis“, laisvas ir niekam nepriklausomas radikalas, nepakentęs jokių partinių etikečių ir instinktyviai kovojęs prieš bet kokių diktatūrų užmačius. Orwellis gimė Indijos Bengalijoje, britų kolonistų šeimoje ir mokytis buvo atsiųstas į Angliją, kur jis baigė garšają Etono kolegiją, britų aristokratinės grietinės sugriebimo ir perdėbimo punktą. Po to jis vėl grįžo į Indiją, pareiškęs, kad toje kolegijoje jis „labai mažai ko teismokęs“, ir penketa metų išbuvo Burmoje, kaip britų imperijinės policijos bendradarbis. Nepakeldamas vietos klimato, pasibaurėjęs britų kolonijinės politikos metodais ir geisdamas atiduoti literatūros darbui, jis grįžo vėl į Angliją. Negalėdamas čia įgyvendinti savo svajonių, greit pravalgęs visas santaupas, persikėlė į Parizį ir pelnosi duoną, kaip plougeur, lėkščių plovėjas, viename viešbutyje. Savanoriškas DP, jis pradeda šį sūrų amatą, taip gerai pažįstamą daugeliui politinių emigrantų... Bet jis nenusiivilia savo mizerna būkle, akylai stebi žmones ir aplinką, laisvu laiku rašo kiek įmanydamas. Iš savo įspūdžių ir patyrimų jis parašo du romanus, „Burmese Days“ ir „Down and Out in Paris and London“, kurie 1933 ir 34 metais pasirodo Amerikoje, bet neatkreipia jokio dėmesio.

Labai būdinga šiems teisybės ieškotojams, kad lygiai kaip Koestleris ir Malraux, taip ir mūsų didvyris, kilus pilietiniam karui Ispanijoje, išskuba talkon respublikonams, pasiryžęs pralieti kraują už kitos tautos laisvę, kaip jis ją tada vaizdavo. Bet ir šis laisvės kareivis verslas

ilau žygiuoti sunkių demokratijos kelių.

Berlynas mums davė ir kai kurių pamokų. Pirmiausia, jis sugriovė iliuzijas, kad sovietai esą mūsų sąjungininkai ir įtikino mus, kad Sovietų Sąjunga ir viso pasaulio komunistų grupės yra mūsų priešai, kurie nori pražudyti visa, kas mums brangu.

Pripažįstu, kad ši laikysena — griežtas posūkis nuo karo metų pas mus buojusio susižavėjimo Sovietų Sąjunga. Dar vis tebežurojančios šio susižavėjimo žarijos po pergalės Europoje suliepsnojo tada pradėta sovietų patenkimo politika.

Aš kartą paklausiau vieną aukštą JAV valdininką, kodėl mums reikėjo tokią politiką pradėti.

— 1945 m. rudenį, — atsakė jis, — aš jau žinojau, kad toks Rusijos vertinimas buvo klaidingas ir Rusija yra mūsų priešas, ne draugas. Bet mes neturėjome teisės laužyti savo ankstyvesnių įsipareigojimų po to, kai Rusija neteko 20 milijonų žmonių kovoje prieš bendrą mūsų priešą.

Pesimistinės perspektyvos

Sovietų Sąjunga šiandien laiko milijoną vyrų po ginklu. Tauta negauna taikos gėrybių, nes pramonė mobilizuota karui.

Priverstinis darbu žmonės verčiami dieną ir naktį didinti krašto karinį potencialą ir didelis mokslinės energijos nuosimtis skirtas atominės bombos gamybai.

Aiškų įrodymas, kad sovietai numato panaudoti atominę bombą, duoda sovietų užs. reik. ministeris Višinskis savo kalboje:

„Jei bet kuri valstybė panaudos karę atominę bombą, tai Sovietų Sąjunga mokės jai pasipriešinti.“ Po daugybės įvairių susitarimų sulaužymo jis priduria: „Mes atominę energiją naudojame tik taikos reikalams, bendram žmonijos labui.“

Mums, amerikiečiams, malonu tokius žodžius girdėti. Tačiau turime saugotis! Ar tai nėra 1950 m. sovietinė lopsinė, kuria jie nori mus užliūliuoti, kad nepamatytume tų baltų staigmenų, kurias sovietai mums ruošia?

Galas.

Socialistai smerkia sovietinę sistemą

Kopenhaga (L) Pereitą šeštadienį Kopenhagoje pasibaigė tarptautinės socialistų partijų bendruomenės COMISCO konferencija, kuri tarp kitko pasmerkė sovietų prievartos darbo ir teroro sistemą. Toliau Comisco pasiskaidė prieš sovietų „taikos propagandą“, kuri tėra priedanga. Britų darbo partijos generalinis sekretorius pareiškė, kad ne tik Vakarų Europa ir Amerika, bet ir likęs pasaulis turi tampriau susijungti. Kremlius greičiausiai karo neprašė, iki jėgų lygsvarą nepasiekia jo naudai. Comisco į savo tarpą priėmė ir abi Italijos nuosaikiųjų socialistų partijas: Silone ir Saragato vadovaujamas.

Saaro krašta, pagal socialistų pažiūrą, reikėtų pavesti tarptautinei kontrolei.

jam suteikė tik naujų nusivylimų ir nelaimių. Jis blaurejosi savųjų britų policijos eilgesiu Burmoje, bet dar labiau pasibaurėjo tarptautinių vagabundų ir Maskvos užverbuotų stalininių komisariukų metodais Ispanijoje. Be viso to, pats dar buvo sunkiai sužeistas. Tada jis parašė ir 1939 m. išleido naują knygą „Coming up for Air“. Siame romane jis netiesiogiai pavaizdavo savo paties giliai vidujinę kovą ir jaudrų nerimą dėl to, kaip visokia politika ir technologija vis daugiau ima grąsinti moderninio žmogaus laisvę.

Per savo trumpą, sunkų ir nuotykingą gyvenimą Orwellis parašė apie tuziną knygų — romanų ir kritikos. Bet pirmą tikrą ir platesnį dėmesį jis atkreipė tik po šio karo, kai 1946 metais išleido „Animal Farm“ (Gyvulių Farma), aštrią ir įtikinančią satyrą apie sovietinę santvarką. Viena kita šios knygos ištraukėlių, berods, buvo išversta ir pasirodė lietuvių tremtinių laikraščiuose Vokietijoje. Gi savo naujausiu ir paskutiniu „fantastiniu“ romanu „1984 metai“, George Orwellis pelnytai pateko į tarptautinį mąstančios visuomenės dėmesio spektrą. Bet šio šviesaus individualisto ir gilaus mąstytojo alsavima jau smaugė džiava. Orwellis mirė tokiam savo darbo ir talento išsivystymo etape, kada jo mintys ir patyrimai pilniausiai susikristavę, kada pasaulio akys po truputėlį atsiveria ir nors dar pro siaurą plyšį pradeda įsistebėti vaizdą, kuris atrodo dar fantastinis, bet jau kiek drumsčias šis sukvailėjusios vadinamos laisvosios žmonijos sapnas.

Kai kurie šaltiniai

Priekabinga ir blusinėjanti kritika šiandien tik labai retam literatūros kūriniui pripažįstama visiškai ir pilną originalumą. Sunku ką nors tikrai naujo besukurti. Ir Orwellio kritikai taip pat skuba pažymėti, kad svariablausieji jo kūriniai yra parašyti pagal jau žinomus pavyzdžius. Sakysime „Gyvulių Farmai“ esąs panaudotas metodus, kurio meistrišką ir klasikinį pavyzdį anglų literatūroje atstovauja Swiftas savo „Gulliverio kelionėmis“. Swiftas toje nuostabioje knygoje, kaip žinoma, ne tik porino žvijas pasakas apie Gulliverio nuotykius nykštukų ir milžinų salose, bet taip pat davė aštrią ir aktualią 18-jo šimtmečio Anglijos gyvenimo satyrą. Bet ta joks priekabintas Orwelliui, kuris panaudojo tik panašų metodą, o davė naują savą fabulą, idėją ir meninės išraiškos būdą. (b. d.)

Bronys Raila

Mūsų dabartis-jiems fantazija...

Šių metų sausio mėnesio pabaigoje Londone mirė, džiuvos pakirstas, vos 46 metų sulaukęs, ponas Eric Blair. Tai buvo visai mažai kam žinoma, o mums tikriausiai visai negirdėta pavardė. Bet šis žmogus turėjo antrą pavardę — slapivarde George Orwell, o tai jau daug kam galėjo būti girdėta. George Orwell — tai anglų rašytojas, romanistas, kritikas ir filosofas. Tai vienas iš tų daugelio, tačiau retų rašytojų, į kurio knygas atkreipė dėmesio daugelio kraštų mąstančioji visuomenė. Ir visad teisingai, nes Orwellis drįso pačiu pinėti be galo jautrius ir aktualius klausimus, nuo kurių sprendimo dabartyje priklauso žmonijos likimas netolimoje ateityje.

Paskutinė spaudos perėtais metais pasirodžiusioji, ir tai gal būtų prisišmintinė jo knyga buvo pavadinta „1984“.) Tai yra storas romanas, vaizduojas mūsų pasaulio gyvenimą 1984 metais, vadinasi, nuo dabar praėjus maždaug vienai naujai generacijai. Tokios rūšies veikalai, kaip žinoma, vadinami fantastine literatūra, kurios klasikus, kaip tą patį anglų Wells ar prancūzų Jules Verne, pažįsta visų kraštų šviesesnė mokyklinė jaunuoju. Kadangi tokios knygos pateikia visus mus dominančios mįslės vaizdą paveikslą, tai paprastai jos noria būna skaitytos ir greičiau atkreipia dėmesį.

Orwellio romanas „1984“ praėjusiais metais turėjo iš tikrųjų didelį pasisekimą Amerikoje. Aną vasarą vos pasirodęs knygynuose, jis tuojuo sudomino kritikus, o ne mažiau ir skaitytojus. Book-of-the-Month Club jį išrinko į savo katalogą, o netrukus

*) „Nineteen Eighty-Four“, by George Orwell, išleido Harcourt, Brace and Co., New York, 1949 m., 314 psl., kainą 3 dol.

Apie šią knygą ir jos autorių jau esame

keletą kartų rašę. Ši kartą autorius knyga

vertina iš lietuviško ir savo asmeninio taško.

Red.

Zmogus ir rašytojas

George Orwellis priklauso tam tikrai ypatingai intelektualų grupei, kadaiše labai negausiai ir paniekintai, bet dabar su kiekvienu dešimtmėčiu vis gausėjantiai ir įgyjantiai svario visuomenėje, stovinčioje

Lietuviai visur

Australijos lietuvių bendruomenė netenka savo nario—rašytojo Vinco Ramono, pagarsėjusio „Kryžių“ autoriaus. S. m. birželio 3 d. jis išvyksta į Jungtines Amerikos Valstybes. Rašytojas Vincas Ramonas į Australiją atvyko 1948 m. birželio 29 d. Iš Bonogilios stovyklos paskirtas miško darbams ties Mathoura, išbuvo ten visą laiką, dirbdamas daugiausiai raštinės darbu. Į Ameriką išvyksta, kviečiamas Marijonų Kongregacijos dėstyti lietuvių kalbos.

*

Mūsų Pastogės redaktorius Juozas Zukauskas, nuo š. m. kovo mėnesio įstojes Sydnėjaus universitetui Teisų Fakultetui, šiomis dienomis pradėjo dirbti pas vieną žymų Sydnėjaus advokatą, Australijos įstatymų nustatyta tvarka siekdamas įsigyti advokato teises, likdamas ir toliau Mūsų Pastogės redaktorium.

Persiorganizuoją Svedijos lietuviai

Svedijoje gyveną lietuvių šiuo metu, remdamiesi Pasaulio Lietuvių Bendruomenės santvarkos nuostatais, persiorganizuoja į Svedijos Lietuvių Bendruomenę. Tuo reikalu yra paruoštas Laikinasis Svedijos Lietuvių Bendruomenės Statutas, kuriuo vadovaujantis bus pereinama į Pasaulio Lietuvių Bendruomenės organizacinę formą.

Prof. Kolupailos „Grazioji Lietuva“

Prof. S. Kolupaila, kuris šiuo metu profesoriuja Indianos universitete, yra iš Lietuvos į JAV-bes nusigabėjęs keletą šimtų spalvotų Lietuvos foto nuotraukų. Lietuvių studentų „Vyčio“ Korpi skautų prašomas, jis pirmą kartą šias vertybes pademonstravo ekrane vienoje Čikagos salėje, kartu skaitydami paskaitą apie gražiąją Lietuvą.

Margumynai

Paklauskite pačių gamintojų, iš ko gaminamas Coca Cola — jie jums paslaugiai atsakys: „Iš vandens, cukraus, kakao lapelių ir kolas riešutų ekstrakto su karamelio, kofeino ir citrinos rūgšties priemaisa“. Tačiau kokių santykių šie priedai sumaišomi ir kaip vyksta pats gamybos procesas — tai milijonų dolerių vertės paslaptis, kurią nežino tik du asmenys.

Tačiau nors ir šie abu vyrai kokios nors katastrofos metu netikėtai žūtų — paslaptis nebūtų dingusi: vieno banko nedeigamoje spintoje guli septyniais anspaudais užanspauduotas ranka rašytas receptas. Jį paimiti galima tik tuo atveju, jei abu paslapties saugotojai tikrai mirtų. Coca Cola istorijoje, dabar turiničiūje jau 64 metus, buvo tik septyni asmenys, kurie žinojo gamybos receptą.

Sio gėrimo tėvas buvo J. Pembertonas, Amerikos pilietis karo veteranas. Jo gyvenimą visą laiką persekiojo nesėkmės. Būdamas vaistininku, jis darė įvairiausius bandymus. Išleido rinkon vaistus nuo kosulio, vėliau plaukų dažymo preparatą ir pagaliau pilules nuo kepenų ligų, tačiau bankrutavo. Kartą

Būdavo atsitikimų, kad tie žmonės iš miesto užpildavo belaisvių stovyklas, pašalin-davo prižiūrėtojus ir tarytojus. Belaisviams liepdavo pasirinkti: eiti su jais, arba likti čia. Atsirasdavo visokių. Būleivikai taip pat būdavo. Pav. Spalio revoliucijos proga stovyklas apkasdavo apkasais, sustiprindavo sargybas.

1945 — 1946 m., kai vienu kartu buvo demobilizuota daug rusų karių, daugelyje vietų kildavo neramumų. Nikolajave sugrįžę namo rusai jūriniškai mušė žydus ir jiems ne-leisdavo viešai rodytis gatvėse. Mūs, vok. karo belaisvius, jie vadindavo „Kamerad“ ir elgdavosi labai draugiškai. 1946 m. kažkas nušovė mūsų aukščiausią prižiūrėtoją rusą karininką. Neblogas buvo žmogus, bet nešiojo MVD uniformą. Gal dėlto. Nuo to laiko MVD nedrįsdavo niekur rodytis pavieniu. Kolchozus užpildavo didelės grupės, iššaudydavo viršininkus, prisikraudavo pilnas mašin-nas grūdų ir išvykdavo. Taip dėjos daugelyje Ukrainos vietų.

Darbininkai, ypač tie, kurie buvo vakaruose, nepatenkinti valdžia. — Tik tada mes su-pratome savo propagandos melus — sakė mums. — Agitatoriai kalbėjo, kad vakaruose darbininkas dirba 12 valandų per parą ir nieko neturi. Ten pamatėme, kad tik mes dirbame 12 valandų, jie gi 8-ias, be to, turi savo namukus, gerą socialinį aprūpinimą, prieglaudas. Visų rusų akys atsivėrė. Tačiau visi te-besame įgąsdinti, bijome. Ot kas yra.

Už tat rusas, jeigu nori ką pasakyti, nusiveda į šalį, kur nieks nemato, negirdi, kalba daug ir labai noriai. Jie labai daug klausia — tikrai vakaruose geriau žmonės gyvena.

Vietinių skurdas didelis, reikalingai labai maži: iš molio ir karvės mėšlo nusilpdo ma-

žą landynę ir jau labai patenkinti. Belieka saugotis tik MVD. O jos tinklas labai platus. Be pagalbos iš šalies jie niekada nenuvers savo valdžios, nors ir visi labai norėtų.

— Kaip gyvena moterys?

— Jos turi lygias teises ir lygias pareigas. Drauge su stipriausiais vyrais turi nešioti sunkius cemento maišus, plytas prie statybos ir kitas sunkenybes. Niekas neklausia jų apie sveikatos būklę.

— Ar nekamba apie karą?

— Tai jokia, paslaptis: bolševikų vadai visur pabrėžia, kad turėsias būti naujas karas. Jie visada labai peikia vakarus. Ir mus agituoja prieš juos kariauti.

Nuo 1948 m. rusai visada pabrėžia, kad susirėmimas tarp Rytų ir Vakarų įvyksias Stalino numatytu laiku ir todėl nesą reika-lo gailėtis karo ruošai nei laiko, nei darbo, nei jėgų.

Rusai smarkiai ginkluojasi. Pats mačiau di-džiulų fabriku mašinas, kurias atgabeno iš Vokietijos. Ant jų sėdėjo ir specialistai vo-kiečiai. Maskvos karo pramonėje dirba labai daug vokiečių. Deja, daugelis tų atgabentų mašinų nebuvo apsaugotos, pamestos laukan ant lietaus. Greitai surūdijo, sugedo. Trūksta ir atsarginių dalių. Todėl, jeigu kas sugenda, mašina sustoja ir stovi labai ilgai, kol koks nors vokiečių nepataiso. Ir statybos darbuose daug trūkumų: kur yra akmens — nėra ce-mento, kur yra cemento — nėra vandens. Kur yra visko, nėra lentų, o svarbiausia vis kvalifikuotų darbininkų trūkumas. Patį darbą labai trukdo įrankių stoka ir vadygės. Jeigu mūrininkas pasideda valandėlei įranki — jis tuojau dingsta. Todėl daug kas nešioja juos prišiuose. Aš pats vogdavau. Nekartą pa-čiupau kirvį, jeigu jis buvo „negerai padė-tas“...

Visi skundžiasi maistu, daugelis turi suge-dusius vidurius. Žuvys, kurios yra svarbiau-sias darbininkų maistas, susūdytos ne tik su visais jų viduriais, bet netgi ir su žolėmis, su kuriomis buvo jos pagautos. Nenuostabu, kad nuo tokio maisto visi greitai nusilpsta. Aš pats turėdavau lipdamas laiptais II aukš-tą tris kartus išsėsti.

— Ką patyrėte apie rusų pasirošimus ka-rui?

— Teko būti vietovėse, kur gatvėse matal daugiau uniformuotų, kaip civilių. Ilgieji šau-tuvai, rodos, bus pranykę: visi nešiojasi trumpus automatiškus šautuvus ar pistoletus. Dažniausia matomas tankas — Josif Stalin tipo, apginkluotas 75 mm pabūklais. Dirbau ir prie laivų statybos. Ypač daug stato laivų ir lėktuvų. Tipai dažniausia vokiški, tik la-bai patobulinti. Naikintuvai visiškai geri. Iš-plėstas aerodromų tinklas — vien Nikolajave yra keturi. Tas pats paliai Stalino vardo miestą ir kitur tvarkėse. Tačiau niekur nete-ko pastebėti tvirtovinių (didžiųjų) rusų lėk-tuvų.

— Ką kalba rusai apie atominę bombą?

— Politrukai, kai juos apie tai užklausia, atsako: tegu kapitalistai apie ją daug šneka, mes turime ją, bet apie tai nekalbame.

Grįžę iš tolimesnių Rusijos sričių vokiečiai kalbėjo, kad Uralo krašte ir Sibire esanti sukurta žymiai didesnė karo pramonė. Įtrau-kiamos ir moterys. Jos uniformuotos, turi ka-riškus laipsnius ir daugelyje vietų neša ir labai svarbias kariškas sargybas.

— Ar lengva būtų kariauti su Rusija?

— Manau, kad nelengva. Teko man kariauti daugelyje vietų. Pažiūrėjus rusus ir jų gamtą. Esame įsitikinę, kad sunkiausia būtų moto-rizuotoms dalims. Mat, Rusijos keliai labai blogi, o šiuo metu rusai sąmoningai jų ne-taiso, kad tuo nepalengvinus prieš žygiavim-o. Reikia manyti, kad daugelis motorizuotų priemonių, kurios bandytų veržtis į Rusijos gilumą, liktų purve...

— Mums čia teko girdėti, kad Rusijoje pra-sidėjęs žydų persekiojimas. Ar galite tai pa-tvirtinti?

— Rusai, netgi ir bolševikai, labai neap-kenčia žydų. Ir, jeigu įvyktų naujas karas, čia būtų įvykdytos žydų plautybės, panašiai kaip Vokietijoje. Liaudis negali atleisti jiems, kad šie užima geresnes vietas, geriau valgo. Kai grįžta rusų darbininkė iš turgaus — iš jos krepsio kyšo tik kopūstų galva, gi iš gre-tai einančios žydės krepsio — višta. Neteko niekur matyti žydo su kastuvu, kirviu ar kirka. Ir patys rusai, net komunistai, pajuo-kia žydus. Mačiau karikatūrų, kuriose nu-pieštas žydo išvaizdos tarybinis pilietis, kuris prašo politruko lenktu vamzdžiu šautuvo, kad galėtų šaudyti pasislėpęs iš kampo.

— Religijos gyvenimas?

— Senose, caro laikais statytose beveik vi-sose cerkvėse įrengti kūbali. 1943 m., kai ru-sams nesisekė kariai, leido žmonėms mažuose nameliuose įsiruoti mažas cerkveles. Supuo-lė žmonės pastatydavo kokį namuką, ant vir-šaus iškišdavo acetilino bonką — tai bokš-tas ir drauge varpas. Nikolajave buvo pasta-tyti specialūs „Dom Evangelij“: būvau užė-jęs ir aš. Deja, ir ten koks tik „politgatov-kos“. Žmonės bijo lankytis ir tose mažose cerkvelėse. Tik labai retai kur sutiksi seną, apaugusiais plaukais, su barzda šventiką. Retkarčiais matosi bažnytinį laidotuvių. Daugelis žmonių (jaunoji karta) nieko nežino apie Dievą ir visiškai nesirūpina savo po-mirtiniu gyvenimu. — Žiūri tik šiandienos.

Kas liečia mus belaisvius — leido laikyti koplyčią. Turėjome katalikų ir evangelikų kunigų. 1949 metais leido mums net švęsti Kalėdų šventes, tik kitą sekmadienį turėjome už tai atidirti.

Rusijoje teko matyti mums, vakariečiams, neįprastą valdžią. Pav., eini ir matal — guš šaligatvyje žmogus. Niekas nesirūpina ar jis gyvas, ar ne. Niekas nesistengia padėti apal-pusiam. Kai pradeda dvokti — tada jau pa-kasa. Šiaip jau ne milicija nesustoja. Zmo-gaus čia nebrangina, nors valdžia ir skatina gimimus, taip, visi rusai, sulaukę 18 metų, jeigu dar nėra vedę, turi mokėti viengungio

mokesčius. Atskaitymai iš nevedusių algos siekia iki 50%.

— Ką bolševikai kalba apie Stalino vyres-nijį sūnų, kuris savo laiku buvo vokiečių be-laisvėje ir kalbėjo per radiją?

— Jiems tas faktas yra labai nemalonus ir todėl visiškai neigia tokio Stalino sūnaus bu-vimą.

— Ar neteko kalbėtis su rusais, gyvenu-siais Lietuvoje?

— Sutikau vieną mongolą, kuris 1946 iki 1947 m. buvo Lietuvoje. Kai paklausiau jį, ką žino apie Lietuvą, jis atsakė: „Aš iš Utenos!“ Ten gyventi buvę labai gerai, bet ir labai bau-gu. — Viena, tik su mūsų plačiais antpečiais gatvėje nesirodyti — negrįši namo ir gana, nes visur buvo daug partizanų. Minėtas mon-golas labai gražiai ištarė lietuviškai „duona“, „lašiniai“, „sviestas“ ir kitus panašius žo-džius. Iš viso, Lietuvoje gyventi būtų galima daug geriau, kaip Rusijoje. Blogiausia betgi, pagal jį, buvę kai kuriose Lenkijos ir Ukrai-nos srityse. Ten buvę vietų, pav. Stanislava-ve, kur nebuvo galima nė su tankais miškan įžengti. Briansko srities miškuose dar ir da-bar bolševikai negali kojos įkelti.

— Kaip atrodo Vakarų Vokietija, sugrįžus iš Rytų?

— Jeigu atvežtų kas grupę rusų, parodytų jiems krautuves, gatves ir visą gyvenimą to krašto, kurį jie nugalėjo, rusai jaustųsi kaip bepročiai — taip viskas būtų pasakiška, kei-sla. Jeigu paaiškinti jiems, kad čia žmogus ir nedirbdamas gali gana pakenčiamai gyventi, nes valdžia moka visokias ~~palūpas~~ ^{naudas} jie nie-kaip nesuprastų. ~~Kaip vyriausybė mokė-tum~~ ^{Kaip vyriausybė mokėtų} ~~gali mokėti~~ ^{gali mokėti} pinigus.

— Ką kalba Rusijoje apie DP?

— Politrukai nenevėgia paaiškinti, kad dalis TSRS piliečių negalėję grįžti į savo tėvynę, nors ir labai norėję. Dalis žmonių buvę su-kurstyti prieš TSRS svetimų valstybių agen-tų, kiti gi policinėmis priemonėmis saugomi ir jiems neleidžiama grįžti namo.

— Ar noriai grįžote į Vakarų?

— Rytprūsioje, kai karo metu mums pa-vyko atsiimti vieną bolševikų okupuotą vie-tovę, mes matėme prie sienų vinimis prika-ltas išniekintas moteris su nuplaustytomis kūtimis, matėme senokus, pakartus už kojų. Ukrainoje girdėjau, su kokių pasididžiavimu rusų kareiviai gyrėsi, ką jie padarė vienamė moterų vienuolyne Vengrijoje. Net plaukai šiaušias! Pats aš mačiau, kaip niekina-mas čia žmogus. Aš sutikau čia lietuvius, ku-rių šeimos buvo deportuotos ir iš jų paty-riau, kas vyksta Tėvynėje. Esu tikras, kad ir pikčiausi laukiniai žvėrys, išalkinti ir vė-liau paleisti į laisvę, niekada nepadarėtu to, ką daro rusai. Taigi tie, kurie visa tai matė, yra visam amžiui pagydyti nuo bolševizmo. Tiems, kurie dar netiki, kas visa tai anapus vyksta, aš linkėčiau ten būti nei penkerius metus, kaip aš — užtektų 5-ų mėnesių — ir jie būtų visam amžiui pagydyti! — baigė pa-sikalbėjimą Izidorius, džiaugdamasis esąs sa-vųjų tarpe ir netgi čia radęs jo tebelaukian-čią žmoną. (mn)

August Gailit

Liepsnojanti širdis

„Spauda“, juokėsi jis sarkastiškai, „ši idea-li mėsladėžė, kur kiekvienas juokdarys meta savo sugedusias liekanas. Žmogus yra per tingus, kad galvoti, apsaugok Viešpatie! Jis gi turi savo batišvių dirbtuvę, jis kaip tik užimtas odos dažymu ir kilnų kotika, baldas falsifikavimu, biznio gryno pelno nuslėpimu, laukų apsėjimu, naujos dramos inscenizavi-mu, stogo dažymu ar linksomos kiaušienės skerdimu — pradės jis save kankinti dalykais, kurie esmėje svyru visai kiton pusėn! Jis turi gi savo laikraštį, ten jis ir paskaitys, ir net smulkiausias minties trupiniukas, kuris ten atsistkintai pasirodo, yra gi tinginiui žmogui tiesa, būtina ir galima kartoti ir ja tikėti. Ar gi dėl ko kito sumoka jis iš savo kuklių pa-jamų penkis ar šešis centus, turbūt gi tik tam, kad visais klausimais nesunkiai orien-tuotųsi, pasakytų savo svarų žodį ir užti-krintas mintis, nes tai gi nieko nereikia, jei visa tai jau buvo laikrašty.“

Prasideda kankinąs laukimas. Kas dešimt minučių Marva lekia kloskan, kad grįžęs galėtų pranešti, jog rytinė spau-da dar vis nepasirodė. Kaja netikėjo, nervino-si, abejojo ir išbėgo pati įsitikinti. O kai pa-sirodė laikraščiai — žydėjo ten Kaja Skallė purpuro žiedu. Ji jau nedžiūgavo, tik sus-muko nuovargy, suplikėjo ir išgiso, baldama apatiškai: —

„Na, žinoma, visa tai gi yra tik didelė kvailystė, tai manęs nedomina. Dabar greit namo — gulti!“

Nors ji buvo kapitono dukterė, bet nepra-dėjo tuoj girtis, kai vėjas tam buvo palankus. Ji buvo pakankamai išmintinga, kad žinotų, kada tinkama vaikšči įsyniu kairėn ir dešinėn nužemintai nusilenkti, lyg nebūtų visai menininkė, o iš mokyklos suolo išėjusi margaitė, mėgstanti, kai kas per petį paploja, draugiškai pamoja, ar pasiūlo gabaliuką tor-to poniūčių kavutėse. Ji buvo mikli kaip vo-veris, šokinėdama audro nuo medžio į medį — be priekaištų elastinga ir pavydą sukel-dama. Ji labai gerai suprato, kad lygumų tau-

ta nekentė viršūnių ir augstumų, todėl ir ji vaikščiojo pažemintai ir kukliai, lyg iš so-džiaus miestan atėjusi melžėja, visad šypse-na veide ir reveransiukas atsargol.

Juozas Marva nenorėjo to suprasti ir pas-tebėti. Jis bijojo prasiskverbti priekin, at-kreipti dėmesį ir net tada, kai apie jo darbus ir psirolymą, spardėje bu o rašomi teigia-mi žodžiai, jis jautėsi nejuokiai ir gėdinosi, lyg būtų kuriam nors kolegų atėmęs garbę ir duonos kasmį. Kūryba buvo sunki našta, po kuria jis kankinosi ir vargo, baigęs kurią simfoniją jis jaudinosi kaip išpliektais šuo, vertas pasigailėjimo išsisėmėlis. Jam atrodė kartais mieliau kalti puspadažius, kirsti ru-gius, dirbti raštininkėliu, bet tik ne kurti, tik ne tai! Tai buvo kankynė, pilna atsakomy-bės, vertusi ne kartą nustoti vilties ir pa-kešti skausmus, kaip nelaimingai kumečio žmonai siaurom šlaunim, kuri nepaliaujamai turi gimdyti ir gimdyti mirties prakaitu kak-toje. Tik dar tie trumpi momentai, kai Kaja atlekdavo prie jo buveinės, nuolat žėrinti ir saulėta, išmukdavo jo kukliam kambarėlin ir paberdavo pluoštus gėlių ant grindų, teik-davo džiaugsmo ir jo gyvenimui.

Sokėja aukštai skrido, ji ruošėsi gastro-lėms po Europą.

Nepaustaburniai velniukai, sulėkę kaip kudliai ir vestuvės — dabar jie laukė sensa-cijų ir juokų! Bet kai iš užsienio pasigirdo vien pagyrimai — nusivylimas jų buvo didė-lis. Sunkiai pakilo kaukdami ir dangų, vietoj duonos jiems siūlė žydą dangų, o tai juk erzino!

Juozas Marva ir vienas likęs neturėjo lai-ko Varilaidams aplankyti. Gi tada atėjo Ra-baraudas pats. Vieno savo koncerto metu Marva pastebėjo, kad Tavetas Rabaraudas sėdėjo pirmoje eilėje. Jis mėgo pasirodyti mieste ponų mada, bet šį kartą buvo pilkoje milinėje, susivėlusia barzda ir ūsais, gi ruo-nių taukais tepti aulai išdidžiai tiesėsi iki pat scenos ir dvokė iš tolo. Jis nekreipė dėmesio į publikos piktus žvilgsnius, tai teikė jam tik

juoką ir pasitenkinimą. Jis atsisėgė milinė, nusimėmė skarą nuo kaklo ir pasidėjo ant ke-lių. Pakėlė, lyg kovon šaukdamas, galvą, tar-si įsakydamas: — pradėkit savo cirką — že-mės ponas pasirošęs išklaušyti! Jis krikė kaip lokys šile nutvertas ir netikėtai įstumtas narvan.

Juozas Marva turėjo sukaupti visas jėgas, jis nebematė nei publikos, nei orkestro, dabar jis grojo tik tam ten, kurs atėjo jo išjuokti. Tačiau Rabaraudas klausėsi ir klausėsi, pra-dėjo kosėti, atsistojo visoj savo didybėje, nu-sižiovavo saldziai, — ne, žemės ponui nepa-tiki šis cirkas, jis išėjo iš salės kaip jo di-denybė, dvaro juokdario kvailybėmis nuo-bodžiavęs.

Jis užsuko į barą, svedė piniginę ant stalo, priremdamas kairiąja alkūne ir reikalavo sau džiaugsmo. Ačiū Dievui, jis buvo pardavęs mieste linus ir veršius, ar čia, apskritai, galėjo jam kas prilygti? Mažoji bardama ap-žiūrino jo klausiamu žvilgsniu.

„Noriu visko, ką turi, tu plike, duotino!“ tarė panikinamai ir pradėjo rikiuoti bonkų eiles prieš save.

Dirigento Klee žmona, belaukdama vyro, nuolat sukinėdavosi po barą, godžiai dairy-damosi, kur galėtų ištraukti kokią kroną ar stikluoką degtinės su užkandžiu; ji užuodė Rabarauto saldų kasmį. Netruko, kai ji jau sėdėjo šalia ūkininko. Rabaraudas niekinan-čiai ir iš aukšto pasižiūrėjo į svetimą mo-terį.

„Ka tu galvoji apie Juozą Marvą?“ klausė jis piktą balsu.

„Didelis talentas!“ tarė paklusinai mote-riskė.

„Salin nuo manęs, tu neišauklėtas sutvė-rime“, šaukė jis užgautas. „Nieką neišmanai, o lėndi ubagauti ponų karčiamon. Eik augink vaikus ir padėk šlavikui gatvę šluoti, ko tū, kvaile, lėndi prie ponų!“

Bet Klee žmona ne iš tu, kurios taip greit pavaromos.

„Ak tai kaip Juozą Marvą tu klausai?“ su-siprato jinal. „Tas vyrukas neturi davinų, jis niekams tikęs.“

„Taip?“ barzdos ražienos net kilstelėjo. „Te, gerk į sveikata“, kalbėjo jau draugiš-kiau. „Imk ikros, valgyk vėžių kojelėlių, para-

gauk pašteto. Juk, va, kai aš, tvarkingas ūki-ninkas ir žemės ponas, ir tu, tuščiu pilvu miesto ubagė, plokščiai susijungsim kartu, kaip raudės nerštinti, niekas prieš mus neiš-drįs stoti, tai tikras reikalas! Tada reikalas vienoj pusėj, Dievas su mumis, o pavainiks tokioj būdoj, kad niekas nepajęs ištempti iš purvyno. Gi Juozą Marvą nepripažįsta ne tik mano žmona Kaja Kotryna, bet ir mano vai-ka, varšiai, arkliai, kiaušės, visai nekalbant apie klegeklus. Visi mes vienos nuomonės, gi šis pasitūlėlis pavainiks gali čigianti savo smuiką nors ir penkis šimtus metų — tai nieko nereikia — mes jo nematėm, mes ne-girdėjom. Ka padarysi žmogui, jei ausys kur-čios ir akys aklos, patraukysis pečiais ir nu-eis. Te gyvuoja mano nuosirdi draugystė su miesto valkatėle!“

Jis dar labiau išsitęsė, gėrė daug ir su-traukė daugiau smalsuolių prie savęs. Mat kiekvienam malonu klausyti kamščių skridi-mą į lubas. Bet staiga ji pagavo pyktis — es-tų ūkininkas ir žemės ponas gi nėra bile kas. Kodėl jis savo brangiais pinigais privalo vai-sinti miesto slidžias žuvytes? Jis staiga tren-kę kunščių į barą, suvertė bonkas ir stik-lus į kampa, koja paspyrė kėdes ir išdaužė visą barą parengimą. Taip, dabar tai jis jau-tėsi laimingi, Dievas pats buvo laimingas jo jėgą ir dvasią, jis buvo laimingas, padaręs, kas jį patenkino. Žinoma, sekė sąskaita šeim-ininkui, keleta kronų poniai Klee už veido su-daužymą, šiek tiek policijos pareigūnui, ir taip dalyką sutvarkius Tavetas Rabaraudas leng-viau atsiduso.

„Labanakt, krikščionys, savo linus ir ver-šius bent palikau geroj vietoj!“ tarė jis sau ramiausiai išsėdėdamas iš baro.

Kaip debesys vidudienį, slinko ir jis Veri-laidų link. Stebėtina, reporteriai, juodas pė-das sekiodami, šį įvykį pražiopsėjo. Juozas Marva lengvai atsikvėpė, kai laikraščiuose nieko nerado nei apie pavainikį, nei apie iš-didytą tėvą. Dirigento žmona, suuodusi pelno, ligai dar bandė kelti dulkes, bet jos mėlynė-mis nusėtas veidas, nuo smūgio pažaliavusi nosis, matyt, nekėlė pastikėjimo, pagaliau ir jos pasaka nustojo dulkes kėlus. Gi Tavetas Rabaraudas turėjo pagrindą pykti ir šaukti, kad garbingas ūkininkas, net po tokios sąs-kaitos, nepateko visoje didybėje į laikraštį.

Po to Juozas Marva įsigijo Vėjakalnį.

Dabar jis turėjo daug džiaugsmo skubant į Verilaidus, pasikeliant Vėjakalnįn ir klaus-tantis dejonės ir vaitojimo. Audros čia sku-bėjo iš viso pasaulio pusių, kiekvienai jų sa-vo šalies grožis ir garsai. Kokia galinga srovė čia susiliejo, tarsi nešdama viso pasaulio skausmą ir džiaugsmą. Juozas Marva dabar dažniau sėdėdavo su motina trobelės priedu-ry, klausydamiės žemės alsavimo ir stebėda-miesi debesų plasniojimu. Bet saulė dažnai taip žibėjo, kad tekdavo primerkti akis ar del-nais užklotti. Kokia Dievo palaiminta vieta — šis Vėjakalnis.

Tai buvo neišsėmiamas įkvėpimo šaltinis — šis kalnas ir motina —, ir Juozas ten skubėjo kaip tikintysis į savo šventykla. Vi-sad — kai tik kankindavo desperacija ir našta darėsi nepakeliamą, iš čia atėdavo at-pirkimas ir nuraminimas.

Negi dabar motina galėjo būti mirusi? Ne, taip nebuvo, jis tai jautė visa savo būtybe. Kanuskų senutė melavo, senas žmogus užsi-mamė niekus krėsti. Stai, ten jau ir Vėjakal-nis, pakildamas, kaip bažnyčia mėnesienos sidabre žvilgėdamas į dangų. O va, ar ta šviečianti dėmė prie trobelės tik ir nebus sė-dinti motina. Aišku, tai ji, ji sėdi ir laukia, kaip įprastai, žinodama sūnų ateinant.

Juozas lėkte užlėkė į kalną.

„Labas, motul!“ šaukė jau iš tolo. Links-mai nusiteikęs šoko prie jos.

„Motul, sakyk gi sūniui laba dienele — gal gi laukdama užsūdai? Tu miegi, katuta, tu tinginėle, tu pelėdėle. Motul, Juozas gi atėjo, tu, kvailut, kelkis ir ir dėk kavą virti. Ko gi ta Kanuskų senutė liežuvalu, kad sergi, ar net apie mirtį galvoji, tik susuko tiek dulkių, kad net žasies oda įsimetė. Ma, laba diena, motul!“

Anu lyg šypsodamosi, galva atsukta į tro-belės seina, akys nukreptos į mėnulį.

„Motin, klausyk gi!“ Juozas nutvėrė ją už rankos, giesmininkas nukrito ant akmens, o motina buvo šalta ir nejudėjo.

Ir Juozas Marva suklupo prieš ją, asarų nevaldydamas, ant kelių.

Vertė J. M.

Pabaiga.

Tremtinių pervedimas į vokiečių ūki Britų zonoje

Po 30. birželio IRO didžiąją dalį tremtinių perduoda vokiečių administracijai. Ligi 31. 12. 1950 IRO išlaikymą gaus tie tremtiniai, kurie gyvens invalidų namuose Eversburge ir Tbc sanatorijoje Warta. Ligi balandžio mėn. 1951 metų IRO aprūpins tuos tremtinius, kurie bus perkelti į emigracines stovyklas Wentorfe, Delmenhorste, Fallingbostely ir Auriche. Visos DP stovyklos bus perduotos vokiečiams vėliausiai ligi 3. m. birželio mėn. 10 dienos.

Pervedant stovyklas vokiečių administracijai, tremtiniai iš naujo rūpestingai suregistruojami (8 sąrašai Kreisverwaltungams, 3 sąrašai IRO išlaikymui), fotografuojami, aprūpinami vokiškais pasais, IRO globos emigracijai pažymėjimais ir visa eile kitokių dokumentų. Be to, paaimamos pirštų anspaudos, surašomi visi klausimai dėl darbo, pašalpų ir t. t.

Liet. Mokyklų reikalai Žem. Saksonijoje

Paskutiniųjų gegužės mėn. dienų konferencijos su IRO, CCG ir vokiečių Švietimo Ministerijos pareigūnais Žem. Saksonijoje mums duoda pagrindą tikėti, kad bent šioje srityje mokyklų klausimas bus mums palankiau sprendžiamas. Čia mums pažadėjo palikti mūsų tautines mokyklas tol, kol jose bus mokinių. Tik mokyklų priežiūra pagal bendrą tvarką pereis vokiečių Schulfürat žinion. Mokytojai skiriami mūsų centrinės atstovybės pasiūlytiems kandidatai. Mokytojų skaičius, deja, gerokai sumažinamas. Laikomasi tokio paties santykio, kaip vokiečių mokyklose (apie 40 mokinių vienas mokytojas). Nuo 2 rugpjūčio emigruoti nesiruošiantys ir Vokietijoje pasiliekančius vaikus, pradedant jau nuo 1. skyriaus reiks mokyti vokiečių kalbos bent 1 pamoką per dieną.

Šiuo metu Žem. Saksonijoje veikia dar 2 ketuviškosios gimnazijos. Bet po 1—2 mėnesių mokinių skaičius tose gimnazijose gali tik sumažėti, kad negalėtume gauti mokytojų etatų. Mūsų gyvenimui reikalingas būti išlaikyti nors viena gimnazija. Bet kadangi praktiškai neįmanoma suburti visus lietuvius į vieną vietą vien dėl gimnazijos išlaikymo, tai nieko kito nelieku, kaip įsteigti šalia gimnazijos mokinių bendrabutį ir pritraukti į gimnaziją toliau gyvenančius mokinius. Kandidatų į tą bendrabutį neturėtų, ypač jeigu jame jie gautų pilną išlaikymą. Patalpas irgi nesunku gauti. Atitinkamas kiekis inventoriaus yra numatytas. Visas ir svarbiausias klausimas būtų lėšos mokinių išlaikymui. Reikia žinoti, kad patys tėvai jokių būdų nepajės sumokėti už savo vaikų išlaikymą bendrabutyje. Kreipsimės todėl į viso pasaulio lietuvių ir jų organizacijų ir prašysime padėti mums išlaikyti vienintelę tikrai lietuvišką ir savarankišką gimnaziją Vak. Vokietijoje. Vokietijos valdžia duos mums, kad ir nedidelį, etatinių mokytojų skaičių. Tie mokytojai yra pasiryžę gauti atlyginimą dalyvaujant su kitais į darbą įtrauktis kolekto. Didžiausias turėdamas visiškai pakankama būrį gerų, kvalifikuotų, dar Lietuvoje gimnazijoje dirbusių pedagogų. Tas faktas yra pakankama garantija, kad Vokietijoje pasilikuos tremtinių jaunoji karta, duosniai padedant viso pasaulio lietuviams, galės būti visiškai tinkamai paruošta išlaisvintos tėvynės atstatymo darbu.

Su pradinėmis mokyklomis kol kas mažiau rūpestio. Vaikų skaičius jose dar gana didelis, ir mokytojų, atrodo, pakaks. Blogiau kiek su tomis stovyklomis, kur gyventojų, tarsi ir vaikų, skaičius nedidelis. Ten bus neįmanoma gauti apmokamų mokytojų. Jau dabar turime tokių privačių mokyklėlių, kuriose dirba mokytojai negaudami atlyginimo. Be abejonės, didžiausias mūsų centrinių įstaigų rūpestis bus ateityje visais galimais būdais tokias mokyklėles ir mokytojus remti.

Vaikų darželių turime didesnėse stovyklose. Juos išlaiko gimnazijų ir prad. m-lų mokytojai, mokėdami tam tikrą dalį savo gaunamo atlyginimo darželių auklėtojoms, kadangi nuo 1. 4. 1950 vaikų darželių vedėjų ir auklėtojų etatai panaikinti.

Šiuo metu Britų Zonoje turime 2 gimnazijas su 150 mokinių, 5 lietuviškas pradžios mokyklas su 250 mokinių ir 2 vaikų daržėlius su 100 lankytojų. Be to, organizuojami kursai beraščiams. Iš viso mūsų tautinėse švietimo įstaigose šiuo metu dirba 37 mokytojai ir auklėtojai, iš kurių 23 mokytojai gauna atlyginimą iš valdžios, o likusieji 14

Stovykloms administruoti skiriami vokiečiai. Kol kas dar pasilieka ir buvusieji DPACCS'ų viršininkai. Vokiečių policija perima visus rūpestis dėl stovyklų tvarkos ir saugumo. Baldai, kuriuos tremtiniai lig šiol turėjo, lieka jų nuosavybė. DP vardas, anot instrukcijų, turės būti išimtas iš apyvartos. Vietoje DPAC vokiečiai pastato A. A. (Ausländer Aussenstelle).

Buvusių globėjų tikslai — kuo sklandžiausiai, kuo lengviausiai įjungti tremtinius vokiečių bendruomenėn, kad ten jie kuo vėliausiai asimiliuotųsi su vokiečiais ir kad po trumpo laiko neliktų tremtinių nė žymės, o kad kartu pasibaigtų ir tie nesibaigiantieji rūpestiai su pabėgėliais iš pavergtųjų kraštų. Kaip IRO ir CCG pareigūnai pastebi, šitokia politika esanti geriausia patiems tremtiniams ir patogiausia sąjungininkams...

mokytojų atlyginami iš bendrai sudarytųjų „katilų“.

Kaip iš šių statistikos žinių matyti, lietuviškas mokyklas telanko vos 50—60% mokyklinio amžiaus lietuvių vaikų. Kiti gi įvairių veiksmų veikiami lanko arba mišrias tremtinių mokyklas (kaip Schl.-Holsteine) arba ir vokiškas mokyklas.

Britų Zonos Apygardos Komiteto Švietimo skyrius yra pasiryžęs dėti visas pastangas, kad kuo didesnis Vokietijoje gyvenančių lietuvių moksleivių procentas lankytų lietuviškas mokyklas. To reikalauja mūsų ateitis! Tai yra mūsų garbės ir gyvybės klausimas!

P. K.

Lietuvių evangelikų suvažiavimas

Gegužės 12-17 d. Imbshausene įvyko visų vakarų Vokietijos zonų lietuvių evangelikų darbuotojų suvažiavimas. Dalyvavo apie 90 tautiečių. Didelę dalyvių daugumą sudarė jaunimas. Kadangi panašiai kursų Imbshausene, atrodo, jau nebebus, tai norinčiųjų dalyvauti radosi virš numatyto skaičiaus.

Suvažiavime vadovautasi tema: „Nami benamiams.“ Lektoriais buvo kun. Ansas Trakis — kursų vadovas, kun. A. Geležinis, kun. J. Urdzė, kun. Petras Simukėnas, kun. D. Jurkaitis ir gimnazijos mokytojas Zilius pasitengė klausytojus dvasioje nuvesti į tėviškes namus, atnaujinti jų vaizduotę tėviškes grožį, kalbėjo apie papročius. Ypatingai iškelta motinos kalba, liaudies dainos, liaudies bei bažnytinės giesmės, tėviškes bažnyčia. Šitą palikimą brangindami, mes ir sunkioje išveivijoje dalinai atrasime tėviškes namus. Kalbėdami savo tėvų kalba ir dainuodami bei giedodami savo liaudies dainas bei giesmes, laikydami savų papročių, pajusime ir svetur suradę tėviškes kampelį. Tai visa ypatingai ir patobulina mūsų tėvų tikėjimas.

Kursų metu ypatingai nagrinėti Apaštalių 1—5 perskryrimai. Juos benagrinėjant, dalyviams atskleidė gilesnis supratimas apie Bažnyčią, kuri yra ta tikroji prieglobstis visiems pabėgėliams.

Prof. Smito paskaitose — „Kas yra Bažnyčia?“ — dar daugiau išryškėjo, kad Bažnyčia dabartiniuose mūsų gyvenimo sunkumuose yra mums tikrais prieglaudos namais, kur mūsų dvasinis gyvenimas gali semtis sau stiprybės bei ramybės.

C/Kartotekos skelbimas Nr. 21

Iš JAV ir kitur paieškomi šiame skelbime išvardinti asmenys. Ieškomieji ar apie juos žinantieji malonėkite atsiliepti C. Kartotekai, kartu nurodant eilės Nr. ir įdedant reikiamą kiekį pašto ženklų atsakymui apmokėti. Siųsti šiuo adresu: München 27, Rauchstr. 20. C. Kartotekai.

192. J. Repšytė — ieško švogerio Vitkaus Kazimiero ir jo sūnaus Gintauto.
193. Vyt. Navickas — ieško Balco Antano, sūn. Prano iš Panevėžio, buvus vokiečių kariuom. belaisvė 8. 6. 45 m. Žinantieji ką nors apie jį prašomi atsiliepti C. Kartotekai.
194. Bronius Šližys — ieško Alfono Laimaus. Jane Kvietytė — ieško Kymantaitės — Jankauskienės Jadvygės ir Kymanto Juozo bei Antano, Vlodo, Jono, Petro.
196. Mrs. Ona Barštienė (Matusevičiūtė): kluslusi iš Marijampolės ap. Prienų par. ieško savo giminių, arba asmenų, žinančių ką nors apie jos brolių Jurgį Matusevičių ir seserį Petronelę Matusevičiūtę.
197. Juzel Antanavičiutei skubus pranešimas iš L. Konsulato New-York.

Viena iš pirmųjų šios politikos aukų buvo tremtinių tautinės mokyklos. Pavyzdžiui imame lietuviškas mokyklas Schleswig-Holsteino krašte. Perduodant DP stovyklas vokiečiams, visos tautinės mokyklos vienu ypu buvo likviduotos ir jų vietoje įsteigtos vokiškos mokyklos su dėstomąja vokiečių kalba ir vokiečiais mokytojais. Visa mokyklų priežiūra perėjo vokiečių Schulfürat žinion. Tik po ilgų pastangų pavyko mūsų igaliojiniams įpiršti keletą mokytojų, kurie gali mokyti žemesniųjų skyrių mokinius gimtąja kalba ir dėstyti aukštesniuose skyriuose po keletą pamokų gimtąja kalba. Ir tai pavyko tik tose vietovėse, kur susirinko didesnis skaičius lietuvių. Charakteringas faktas, kad, besidėstant dėl gimtosios kalbos mokyklose, vokiečių švietimo įstaigų pareigūnai Schl.-Holsteine parodė daugiau supratimo ir palankumo, negu buvusieji mūsų globėjai. Ar iš geros ar iš blogos valios jie pasirodė didžiausi mūsų germanizatoriai... O gal tai instrukcijų dviasia?...

3. 5. 1950 įvykusioje tautinių atstovų konferencijoje Spengėj pas Britų Zonos IRO direktorių Gen. Fanshawe šiuo germanizacijos klausimu buvo aiškiai ir daug pasakyta. Pats IRO direktorius pareiškė tautišką supratimą, bet vis dėlto netikęs, kad tuo klausimu būtų galima pasiekti esminių pakeitimų. Kaip ryšininkas tarp aukštųjų komisarių ir Bonnos vyriausybės Mr. Kelley to konferencijoje pareiškė, šitoks kelias (asimiliacijos kelias) esąs lengviausias ir patogiausias DP problemos sprendimas. (Tik ne visada lengviausias ir patogiausias kelias yra ir demokratiškiausias — mūsų atstovo replika.)

P. K.

Laikydami tvirtai prie mūsų tėvų palikimo, benamiams ras sau namus, kur galės semtis naujų jėgų kasdieninio gyvenimo kovai.

Vienos iškilos metu jaunos širdys atsigavino gražiom mūsų liaudies dainėlių ir įvairiais žaidimais. Kasdien kursų metu įvyko liaudies dainų vakarai, kurių laike paskaitomis iškelta mūsų liaudies dainų bei giesmių grožis.

Be minėtų dalykų aptarti įvairūs klausimai tolimesnės benros, o ypač jaunimo veiklos reikalai. Iš pranešimų paaiškėjo, kad pavyzdžiui, kaip veikia Lebnestedte jaunimas. Ten veikia kelios sekmadienio mokyklos, du Jaunimo Rateliai, giesmių choras ir net skautai jau pradeda gyvuoti, o visa tai gyvenant vokiečių ūkyje. Ne tik stovyklose, bet ir už jų ribų atsiranda galimybų sukurti tėviškes namelius.

Suvažiavime atsilankę Vokietijos Ev. Bažnyčios atstovai mokyklų reikalams tarėjas Osterlo pareiškė, kad savo tautines bei tikybines vertybes turime išlaikyti, kur būtume. Jeigu Vokietijoje pasiliekančius šiuo atžvilgiu atsirastų sunkumų, jis pažadėjo padėti.

Suvažiavimo uždarymo metu dir. Bersegal (amerikietis) ir prof. E. Smits ypatingai pareiškė pasitenkinimą liet. ev. suvažiavimais, kurie visuomet būdavo pavyzdžiuliai organizuoti ir lietuvių buvę mieliausi svečiai studijų centre.

Su didžiausia padėka rengėjams ir ypač suvažiavėjui kun. A. Trakiui, visiems lektoriams, suvažiavimo dalyviai išsiskirstė visa įvykdyti gyvenime.

J-nis.

198. Gauti adresai:
Antanui Dzika
Edvardui Banskaberui
Palmirai Tarasienai
LTB C/Kartotekos Vedėjas.

Prašau kuo greičiausiai atsiliepti gyvenusiems ir dirbusiems lietuviams PAREZDENE — Zeis Ikon lageryje, kurie pažino Gene VASILIAUSKAITE. Rašyti: G. Survilienė, Villich bei Krefeld, Vekeln 20.

Vokietijoje esančios lietuvių moterys, kurios norėtų ištekti už Anglijos esančių lietuvių, rašykite. Vedybų Biuras, 2. London Mews, London Street, London, W. 2, England.

Kam rūpi aktualios socialinės problemos, tas išsijęja ir skaito šiomis dienomis pasirodantią naują kun. Kazio Mažeio knygą:

DIDŽIOSIOS GRUMTYNĖS.

Turinys: Ižanga, Suburžuazėjęs žmogus Kapitalistas Liberalas Proletaras Krikščionis Komunistas Socialistas Zvilgnis į ateitį.

Presse-Foto Paulaitis Wagen/Allgäu, Herfat 6

Foto ir Optikos reikmenų prekyba siūlo: Šių metų aktualiausias knygas, apie spalvotų fotografijų gaminimą. 1. „Farbenphotographie“ v. Dr. H. J. Lummerzheim DM 12,50 2. „AgfaColor“ v. Dr. Heinz Berger DM 12,50 Taip pat galiu tiesti įvairias knygas iš foto ir kino srities. Pristatymo išlaidas apmokau.

Lietuviai

Nr. 23 (68)

1950. VI. 6.

Birželio keturioliktoji

Prieš devynis metus sovietai okupuotoje Lietuvoje plačiu mastu pradėjo siekti savo tikslų. Per kelias dienas nuo birželio 14 d. iki karo pradžios į plačiąją „tėvynę“ buvo išstremta apie 40.000 lietuvių. Jei nei prasidėjęs karas, išstremtųjų skaičius būtų peršokęs šimtą tūkstančių. Ir tą pirmąjį masinį trėmimą netrukus pasektų kiti. Nes to reikalavo ir reikalauja sovietų siekliai, su kuriais lietuvių tautos idealai negalėjo ir negali sutapti. Todėl ji turi išnykti to reikalauja sovietų interesus.

Tautos išnaikinimą sovietai stengiasi praversti galimai be didesnio triukšmo, stengdamiesi naikinauosius iki paskutiniųjų išnaudoti ir net provokaciniais sumetimais dėdamiesi jų tautinės kultūros globėjais.

Pirmiausiai išvežami, sunaikinami tie, kurie yra daugiausiai susiję su tautos nepriklausomybės idealu — vadovaujantis politinis, ūkinis ir kultūrinis sluoksnis. Jis nuseimamas kaip grietinėlė nuo pieno.

Tos taktikos sovietai laikosi ne tik Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje, bet ir kituose viena ar kita forma pavergtuose kraštuose. Tik kitur gal to viso proceso sparta lėtesnė. Tačiau tikslas lieka tas pats. Todėl visa tautinė Lenkijos, Vengrijos, Čekoslovakijos, Rumunijos, Bulgarijos ir kitų kraštų komunistų grietinėlė laiks nuo laiko su didesniu ar mažesniu triukšmu bylų ir viešų „prisipažinimų“ pavidale nuseimama. Jų vietas užima jau iš Rusijos atsiųsti „specialistai“, kurie su vietos gyventojais neturi nieko bendro ir niekad neras bendros kalbos. Jie valdo likusią be vadovaujantio sluoksnio masę, nuo kurios sistematiskai nurenkamas į viršų iškilęs sluoksnis, kuris kada nors galėtų būti pavojingas.

*

Kaip minėjome, Lietuvoje ir kituose Pabaltijo valstybėse tas procesas varomas sparčiau kaip kitur. Tai dėl to, kad tie kraštai mažesni ir dėl jų strateginės pozicijos. Sovietai Baltijos jūrą nori paversti savo uždaru ežeru, todėl jo pakraščiai turi būti apgyvendinti ištikimų pavaldinių.

Kilęs karas ir po jo dideli sovietų teritoriniai laimėjimai tą procesą šiek tiek sulėtino. Jugoslavijos pavyzdys privertė sovietus budėti, kad ir kitose „liaudies demokratijose“ neįvyktų panašūs atskilimai. O tai reiškia, kad daug geriausių sovietinės politikos vykdytojų, budelių, turėjo būti pasiųsti į kitus kraštus. Todėl, jei skaičiuojama, kad dabar iš Lietuvos išstremta apie pusę milijono, tai be karo šitas „planas“ jau būtų seniai išpildytas.

Tikslų duomenų, kiek iš Lietuvos išvežta neturime, tačiau šį bei tą galime spręsti ir iš oficialios sovietų statistikos. Stai per šių metų kovo mėn. rinkimus į sovietų Aukščiausiąją Tarybą Lietuvoje balsavo 9% žmonių daugiau, kaip per perėltus rinkimus, Latvijoje 4% ir Estijoje 2%. Sovietinio gyvenimo ir statistikos žinovai teigia, kad tie nuostimčiai kaip tik ir išduoda gyventojų keitimąsi. Tie nuostimčiai jau reiškia naujus gyventojus, atsiųstus iš plačiosios tėvynės. Faktas, kad Lietuvoje balsuotojų skaičius smarkiau auga, negu Latvijoje ir Estijoje, reiškia, jog į Lietuvą daugiau atgabenta rusų ar aziatų ateivių, negu į kitas dvi Pabaltijo valstybes.

*

Birželio 14 d. mus, besinaudojančius didesne ar mažesne laisve, įpareigoja apie mūsų tautos genocidą skelbti visam pasauliui. Tuo reikalu esame nemažai rašę, apie tai kalba ir VLIKo atsisaukimas bei genocidinės medžiagos biuletenis (žūr. LIETUVIO 20 ir 22 Nr. Nr.). Šiandien tik norime pabrėžti, kad su sovietų siekliais ne sutampa ne tik lietuvių, bet ir kitų jų idealai. Kad jų visų laukia toks pat likimas, šiandiena visiems aišku. Todėl, atrodo, būtų gera kovą su bendru priešu vesti bendromis pastangomis.

O. P.

Tremtinių šalpai paskyrė 2439 dolerius

Care misijos vienas iš steigėjų ir išlaikytojų yra ir BALFas. Šios misijos (Care) dalis pelno skiriama į sudarantioms šalpos organizacijoms, kurios gautąjį pelną skiria šalpos reikalams. Care už šiuo metų sausio ir kovo mėnesį paskyrė BALFui 2439 dol. sumai maisto Paketų pavidale. Care misijos BALFui perves to gėrybės šiaip yra paskirstytos zonomis: už šiuo metų sausio ir kovo mėnesius amerikiečių zonal 389 dol. sumai; britų zonal už šiuo metų sausio ir kovo mėnesius 828 dol. sumai ir prancūzų zonal už šiuo metų sausio ir kovo mėnesius 1222 dol. sumai.

Dail. Krivicko darbu paroda

Praėjusį šeštadienį, birželio 3 d., Prancūzų Instituto patalpose Freiburge įvyko lietuvių grafiko Alfonso Krivicko darbų parodos atidarymas.

Be to, A. Krivicko grafikos darbų parodos proga Freiburgo Prancūzų Institutas suruošė paskaitą apie lietuvių grafikos raidą. Paskaitą birželio 6 d. skaitė A. Rannitas.

Lietuvių vedybų biuras

Kaip patiriama, Vokietijoje yra lietuvių moterų, kurios dėl kai kurių priežasčių negali savystoviai emigruoti. Jei jos norėtų ištekti už Anglijos gyvenančių lietuvių, gal būtų abiem pusėm pagelbėta: ir lietuviška šeima susidarytų ir vienu tautiečių mažiau vargtų Vokietijoje. Už V. Biuro įsteigimą Anglijoje pasisakiusių buvo, kurie šitą motyvą iškėlė: esą, nevienu geriau vestų lietuvių su vaiku, negu kitataute.

Atitaisymas

Praėjusiame LIETUVIO numeryje atspausdintame Mažosios Lietuvos Tarybos atsisaukime įsibrovė nemaloni korektūros klaida, kurią čia atitaisome. Trečiojo abazaco antrasis sakiny, kuriame praleisti keli žodžiai, taip atrodo: „Nepavykus sudaryti bendro visos Lietuvos išlaisvinimo organo, nepavyksta susitarti ir dėl Tautos Fondo lėšų. Neabejodami gausia jų iš Tautos Fondo, atlikome visą eilę neatidėliotinų darbų ir įbridome į skolas“.

Nepilnametis pereinamon stovyklon

Prieš kurį laiką Memmingeno stovyklos gyventojai viena šeima gavo darbo sutartį iš JAV. Kadangi sutartys atėjo vyru ir žmonai, o vaikui ne, reikėjo sutartį parūpinti ir vaikui. Nelgiau laukus ir vaikas gavo sutartį. Tuojau CIC prisistatė apklaus

sinėti būsimą amerikietį, persirutusį bene į trečiuosius metus. Tuo tarpu kai tėvai, anksčiau dokumentavęsi dar tebelaukia pakviečiamą emigracinę stovyklon, mažas „amerikonas“, pasirodo, turi daugiau laimės emigracijos reikaluose ir ji viena, nors ir vėliau už tėvus dokumentuotą, šiomis dienomis pakvieta emigracinę stovyklon. Motina suka galvą, kaip čia galima vieną vaiką išleisti, gi IRO pareigūnai sako, jei kviečiamas, tegu vyksta...

Sprendžiasi kunigų emigracij

Nors ir nelengvai, tačiau paskutiniu laiku baigiamas spręsti lietuvių katalikų dvasininkų emigracijos klausimas. Šiuo metu visose trijose zonose esą palikę apie 40 liet. kunigų. Visi kiti jau išemigravo, daugiausia į JAV-bes.

Latvijoje 4.115 kolchozų

Balandžio mėnesį Rygoje buvo sušauktas didžiulis Latvijos TSR „žemės ūkio aktyvo ir specialistų“ suvažiavimas, kuriame dalyvavo apie 1.200 Okupuotosios Latvijos darbuotojų, jų tarpe nemažai komunistų partijos narių. Iš jų pranešimų paaiškėjo, kad per 90% visų Latvijos ūkių ir ūkininkų jau suvaryti į kolchozus, kurių iki šiam laikui esą sukurta jau 4.115. Vis dėlto daugelio kolchozų reikalai nesą tvarkomi partijos nustatyta linkme ir suvažiavusieji gavę išklausti nemaža kritikos.

NAUJI LEIDINIAI

Iki šiol rotatorinė „Laisvoji Lietuva“ Kanadoje išėjo spaustuveje spausdintu dvisavaltiščiu. Redaguoja J. Nevardauskas. „Laisvoji Lietuva“ leidžia LAS. Netrukus numatoma leisti savaitraščiu.

N. Zelandijon nuvyku lietuvių pradėjo leisti rotatorinį leidinį „N. Zelandijos lietuvis“. Prancūzijoje Darbo Lietuvių Sąjunga leidžia (rotatorine spauda) neperiodinį leidinį „Darbo Rankos“.

Wörterbuch der litauischen Schriftsprache - Litauisch-Deutsch. Lietuvių rašomosios kalbos žodynas, lietuviškai-vokiška dalis. Sudarė M. Niedermannas, A. Sennas ir F. Brenneris. 15. sąsiuvinys 385-448 psl. (Žodžiai: pagirios — palaikyti). Išleido Carl Winter-Universitätsverlag — Heidelberg.

Laikraštis žudo

tas, kurįs laiku neatsiskaito

LIETUVIS išeina kartą į savaitę — penktadienais. Atskiuro numerio kaina — 0,75 DM, mėnesinė prenumerata — 3 DM. Užsienio prenumeratoriai, kurie negali apsimokėti Vokietijoje markėmis arba atsiųsti po 7 tarpt. pašto kuponus mėnesiui už 1 egz. prenumeratą, laikraštį užsisako per LIETUVIO atstovybes užsienioose:
D. BRITANJOJE: Mr. J. Palšis, 10. Warrel's Terrace, BRAMLEY-LEEDS, England, Prenumeratos kaina 5 šil. mėnesiui.
JAV; Mr. Steponas Nasvytis, 4579 W 157 St., CLEVELAND, Ohio, USA, Prenumeratos kaina 0,50 dol. mėnesiui.
KANADOJE: Mr. K. Andriuskevičius, 5155 Bourbonniere str. Ap. 6, Montreal, Que., Canada. Prenumeratos kaina 0,50 dol. mėnesiui.
AUSTRALIOJE: Mr. Jurgis Glušauskas, 35 Cator str., West Hindmarsh, Adelaide, S. A., Australia. Prenumeratos kaina 5 šil. mėnesiui.
BELGIJOJE: Mr. Stp. Paulauskas, 81/186, Paire du Horloz, TILLIEUR - LIEGE, Belgie. Prenumeratos kaina 26 fr. mėnesiui.